

Amasya Eğitim Fakültesinde Farklı Bölümlerde Okuyan Öğretmen Adaylarının Tarih Dersine İlişkin Tutumları

The Attitudes of Students Attending To The Different Departments of Amasya Education Faculty Towards History Course

Emine ALTUNAY ŞAM

Amasya Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı, Amasya-TÜRKİYE

ÖZET

Araştırmanın amacı, öğretmen adayı üniversite öğrencilerinin tarih dersine ilişkin tutum düzeylerini ve düzeyler arasındaki farkı belirlemektir. Araştırmanın örneklemini Amasya Eğitim Fakültesi'nde çeşitli bölümlerde okuyan son sınıf öğretmen adayları oluşturmaktadır. Öğrencilerin tarih dersine ilişkin tutumlarını belirlemek için 5'li Likert tipi derecelendirmenin esas alındığı, Tarih dersi tutum ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, yukarıda belirtilen Amasya Eğitim Fakültesinde son sınıfa gelmiş yedi farklı bölümde okuyan toplam 285 öğretmen adayına uygulanmıştır. Veriler, varyans analizi ve scheffe testi kullanılarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak, tarih dersine ilişkin tutum düzeyinde, bölümler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Tarih dersi, tutum, öğretmen adayı, Eğitim Fakültesi.

ABSTRACT

The aim of the study is to determine attitude level and level differences of student teachers towards history. The sample of the research consists of the final year students attending the different departments of Amasya Education Faculty. To determine the attitudes of the students 5 likert type History attitude scale has been used. The scale has been used on 285 final year students attending to the seven different departments of Amasya Education Faculty. The data is evaluated by means of variance analyses and scefée test. As a result, it can be seen that there is no meaningful differences about the attitudes of students attending to these departments toward history course..

Key Words: History course, attitude, student teacher, Education Faculty.

1. Giriş

İnsanoğlu var olduğu çağlardan itibaren toplu yaşamayı temel bir ihtiyaç olarak kanıksamış, bu gereklilik ise birbirinden farklı ve sürekli değişen toplumların oluşmasını ve karmaşık sorunları beraberinde getirmiştir. Bu sorunlar, kişilerin ihtiyaçları ve toplumun beklentileri, sosyal bilimlerin doğmasına ve tarih boyunca insanların ve toplumların yaşamında önemli bir yer tutmasına sebep olmuştur. Bireylerin ihtiyaçları ve toplumun beklentileri arasındaki dengeyi sağlamada, insanlara gerekli bilgi, beceri ve tutumları kazandırma bakımından sosyal bilimlere önemli sorumluluklar düşmektedir.

Yurttaşlık eğitimi olarak sosyal bilgilerin kapsamı içinde tarih, oldukça özel ve geniş bir yere sahiptir. Tarih öğretimi genç nesillere milli ruhu aşulamakta, onlara kendi geçmişleriyle ilgili kültür ve değerlerin tümünü kazandırmakta, mensup oldukları milletin medeniyet alemindeki rolünü ve payını göstermektedir. Buna bağlı olarak tarih öğretimi birey ve toplum açısından gereklidir. Tarih öğretiminin neden gerekli olduğu sorusu biraz daha etraflı değerlendirilecek olursa şunları söylemek mümkündür (Nichol,1991);

- Tarih bilimi kültürel mirasımızın önemli bir parçasıdır.
- Tarih, karşılaştırma, çözümlenme, sentez ve öteleme gibi eğitimsel becerileri geniş oranda geliştirir.
- Tarih geniş bir literatür içerir.
- Tarih dünya vatandaşlığı için, eğitimde hayati bir unsurdur.
- Tarih okul disiplinine katkıda bulunur.
- Tarih yerel konumumuzun gelişimini anlamamıza yardımcı olur.
- Tarih, tarih bölümü mezunlarına iş temin eder.
- Tarih, öğrencilere yaşama uyum sağlamada yardımcı olur.
- Tarih dilin kullanımı ve edinimine yardımcı olur.
- Tarih empatiyi besler ki, bu diğer insanların nasıl düşündüklerini ve hissettiklerini ve toplum içindeki konumlarını ve rollerini anlayabilme yeteneğidir.

- Tarih, öğrencileri iyi birer vatandaş ve milletin sadık taraftarları yapar.
- Tarih, boş zamanları değerlendirmek için de değerli bir etkinliktir.
- Tarih toplumu kaynaştırır.

Yukarıda verilen sebeplerden bazıları yoruma açıktır. Örneğin, “çok kültürlü toplumlarda kimlerin kültürel mirası ile iletişim kurulacaktır?” türünden sorular akla gelebilir, bununla birlikte, tarihin kolektif bellek olduğu, insanların kendi toplumsal kimlik kavramlarını ve geleceğe ilişkin beklentilerini oluşturmalarını sağlayan deneyimlerin toplamı olduğunu (Tosh, 1997) kabul etmek gerekir. Bunlara bağlı olarak, tarih bilincinin, yaşamları boyunca insanların görev ve eylemlerini olumlu yönde etkileyen bir formasyon olduğu düşünüldüğünde (Tekeli, 2002) gençlerin tarih bilincine sahip olması bir gerekliliktir.

Tarih öğretimi, bir bütündür. İlkokuldan üniversiteye kadar uzanan öğrenim sürecinde sosyal bilimler ve sosyal bilgiler öğretiminden bağımsız olmayan bir alandır. “Müfredat programlarına öğrenim basamağı ve alanlara göre okutulmak üzere konulan tarih dersi amacına ve hedefine ulaşıyor mu?” bunun tespiti öğrencinin derse karşı tutumu ile sağlanabilmektedir. Zira öğrenmeyi etkileyen faktörlerden öğrenci ile ilgili olanlarına bakıldığında, bunlardan birinin de, öğretilen derse karşı izlenen tutum olduğu gözlenecektir.

Öğrencinin bir derse karşı tutumu o derste başarıyı etkileyeceği gibi, o dersle ilgili yaşantılarda tutumun gücünü ya da yönünü de etkileyecektir. Ülkemizde öğrencilerin tarih dersine ilişkin tutumları konusunda, ilk araştırmalardan birini temsil eden Mustafa Safran'ın 1993 yılında yapmış olduğu araştırmasının sonuçları, bu konuda bazı ipuçları vermektedir. İlkokul, Ortaokul, Lise ve Üniversite olmak üzere değişik öğrenim basamaklarındaki öğrencilerin tarih dersine ilişkin tutumlarını belirlemek için yapılan araştırma bulgularına göre, “tarih dersini seçme sebebiniz nedir?” sorusuna bu dersi seçmeli alan öğrencilerin bile sadece %23'ü dersi sevdiğim için cevabını vermiştir. Öte yandan, Özbaran, 1992'de yapmış olduğu “Öğrenci Değerlendirmesiyle Tarih

Öğretimi “ isimli araştırmasında, öğrencilerin tarih dersine ilişkin tutumlarının olumsuz yönde olduğunu gözlemlere dayanarak ifade etmektedir (Safran, 1993) . Amasya Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde okuyan son sınıf öğretmen adaylarına uygulanan bu araştırmada ise, öğretmen adaylarının önemli bir çoğunluğu tarihin insan ve toplum hayatı için gerekliliğini kabul etmektedir ve tarihin öneminin farkındadırlar. Buna dayanarak tarihe yönelik olumlu bir tutum içinde olduklarını kabul edebiliriz. Ancak % 30’luk dilimin içine giren önemli bir kısmı tarihe karşı olumsuz bir tutum sergilemektedir.

2. Amaç

Araştırmanın amacı, Amasya Eğitim Fakültesi’nin değişik bölümlerinde son sınıfta okuyan öğretmen adaylarının tarih dersine ilişkin tutum düzeylerini belirlemektir. Araştırma yapılırken göz önünde bulundurulmuş dersler ;

1. Tüm bölümlerde okutulması mecburi olan “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi “
2. Türkçe Öğretmenliği’nde okutulan “Uygarlık Tarihi ve Türk Tarihi ve Kültürü”
3. Sınıf Öğretmenliği’nde “Uygarlık Tarihi, Türk Tarihi ve Kültürü”
4. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği’nde okutulan “ İlkçağ Tarihi ve Osmanlı Tarihi “
5. Fen Bilgisi Öğretmenliği’nde okutulan “ Bilim Tarihi “
6. Beden Eğitimi Öğretmenliği’nde okutulan “ Spor Tarihi “

gibi derslerdir. Bu dersler göz önüne alınmış olmakla birlikte, anket formları dağıtılırken branşa yönelik bir tarih dersinin yanı sıra, **genel kültür olarak tarih dersine** yönelik düşüncelerini yansıtılmaları istenmiştir. Bu amaçla aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

1. Sınıf Öğretmenliği son sınıfta okuyan öğretmen adaylarının tarih dersine ilişkin tutum düzeyleri nedir?
2. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği son sınıfta okuyan öğretmen adaylarının tarih dersine ilişkin tutum düzeyleri nedir?
3. Türkçe Öğretmenliği son sınıfta okuyan öğretmen adaylarının tarih dersine

- ilişkin tutum düzeyleri nedir?
4. Fen Bilgisi Öğretmenliği son sınıfta okuyan öğretmen adaylarının tarih dersine ilişkin tutum düzeyleri nedir?
 5. Matematik Öğretmenliği son sınıfta okuyan öğretmen adaylarının tarih dersine ilişkin tutum düzeyleri nedir?
 5. Beden Eğitimi Öğretmenliği son sınıfta okuyan öğretmen adaylarının tarih dersine ilişkin tutum düzeyleri nedir?
 7. Okul Öncesi Öğretmenliği son sınıfta okuyan öğretmen adaylarının tarih dersine ilişkin tutum düzeyleri nedir?
 8. Sınıf Öğretmenliği, Sosyal Bilgiler Öğretmenliği, Türkçe Öğretmenliği, Fen Bilgisi Öğretmenliği, Matematik Öğretmenliği, Beden Eğitimi Öğretmenliği ve Okul Öncesi Öğretmenliği öğretmen adaylarının tarih dersine ilişkin tutum düzeyleri arasında fark var mıdır?

3.Yöntem

Tarih dersi ve genel kültür olarak tarihe ilişkin tutum düzeyinin belirlenmesine yönelik bir araştırma olan bu çalışmada araştırma grubunu oluşturan denekler Tablo 1.1’inde tanıtılmıştır.

Tablo1.1 Araştırma Grubu

Amasya Eğitim Fakültesi	Kız	Erkek	Toplam
Sınıf Öğr.	38	23	61
Sosyal Bilgiler Öğr.	17	24	41
Türkçe Öğr.	19	19	38
Fen Bilgisi Öğr.	16	24	40
Matematik Öğr.	20	22	42
Beden Eğitimi Öğr.	8	18	26
Okul Öncesi Öğr.	33	4	37
TOPLAM	150	134	285

Öğretmen adaylarının tarih dersine ilişkin tutumlarını belirlemek için 5’li Likert tipi derecelendirmenin esas alındığı, Mustafa Safran tarafından geliştirilen, tarih dersi

tutum ölçeği kullanılmıştır. Ölçek, yukarıda belirtilen, Amasya Eğitim Fakültesinde son sınıfa gelmiş, yedi farklı bölümde okuyan toplam 285 öğretmen adayına uygulanmıştır. Veriler, **variyans analizi** ve **schefee testi** kullanılarak değerlendirilmiştir.

4. Bulgular

Verilerin değerlendirilmesi sonucunda gruplara ilişkin olarak elde edilen frekans, X, standart sapma değerleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 1.2. *Bölmüler Arasında Tarih Dersine İlişkin Tutum Düzeyi*

BÖLÜMLER	N	X	SS
Sınıf Öğr.	61	2,8885	,2263
Sosyal Bilgiler Öğr.	41	2,8317	,2334
Türkçe Öğr.	38	2,8934	,2458
Fen Bilgisi Öğr.	40	2,9300	,2891
Matematik Öğr.	42	2,7845	,3057
Beden Eğitimi Öğr.	26	2,8827	,2366
Okul Öncesi Öğr.	37	2,8459	,2295
TOPLAM	285	2,8654	,2549

Tablo 1.2’de görüldüğü gibi, tarih dersine ilişkin tutum düzeyine ilişkin bölümler arasında anlamlı bir fark yoktur. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği öğretmen adaylarının tutumlarının yüksek olması beklenirken diğer bölümlerle aynı olması dikkat çekicidir.

Tablo1.3. *Tutum Ortalamalarının Bölümlere Göre Dağılımı*

Variyans Kaynağı	KT (kareler toplamı)	Sd (serbestlik derecesi)	KO (kareler ortalaması)	F (schefee testi)	P
Gruplar arası	,572	6	9,540E=02	1,484	,184
Gruplar içi	17,875	278	6,430E=02		
Toplam	18,447	284			

Tablo 1.3’de görüldüğü gibi, tarih dersine ilişkin geliştirilen tutum ortalamaları açısından bölümler arasında manidar düzeyde bir farklılığa rastlanmamıştır.

5. Sonuçlar ve Öneriler

Ölçekte yer alan ve tarih dersine karşı ilginin derecesini sorgulayan bazı sorulara bölüm öğretmen adaylarının verdiği cevaplar değerlendirildiğinde derse olan ilgi hususunda şu sonuçlar çıkmaktadır;

Tablo2.1. *Soru 1: Tarih ilginç bir konudur*

BÖLÜMLER		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin değilim	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam
Sınıf Öğretmenliği	F	4	6	10	28	13	61
	%	6,6	9,8	16,4	45,9	21,3	100
Matematik	F	1	10	3	19	9	42
	%	2,4	23,8	7,1	45,2	21,4	100
Türkçe	F	1	1	2	21	13	38
	%	2,6	2,6	5,3	55,3	34,2	100
Fen Bilgisi	F	4	5	3	22	6	40
	%	10,0	12,5	7,5	55,0	15,0	100
Okul öncesi	F	-	1	4	21	11	37
	%	-	2,7	10,8	56,8	29,7	100
Beden Eğitimi	F	-	3	-	13	10	26
	%	-	11,5	-	50,0	38,5	100
Sosyal Bilgiler	F	1	2	3	25	10	41
	%	2,4	4,9	7,3	61,0	24,4	100
Toplam	F	11	28	25	149	72	285
	%	3,9	9,8	8,8	52,3	25,3	100

Tutum ölçeğinin bu sorusuna ;

Matematik bölümü öğretmen adaylarının %26,2 ‘si “katılmıyorum ve kesinlikle katılmıyorum “ cevapları ile tarih dersine ilginin en az olduğu grubu olmuştur. Aynı soruya Türkçe öğretmen adaylarının %89,5’i, “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabı ile en yüksek katılım dilimine girmişlerdir. Bu soruya katılım

beklentisinin en yüksek olduğu Sosyal bilgiler öğretmen adayları ise % 85,4 ile ikinci sırada yer almıştır. Soruya genel katılıma baktığımızda ise 285 öğrencinin %75,6'sı “katılıyorum ve “kesinlikle katılıyorum” cevaplarını vermişlerdir. Bu sonuç, öğretmen adaylarının önemli bir kısmının Tarih dersini ilginç bulduğunu göstermektedir.

Tablo 2.2. Soru 3:Tarihte hiç yaratıcılık yoktur. Bütün yapılan şey isim, tarih vs. ezberlemektir

BÖLÜMLER		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin değilim	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam
Sınıf Öğretmenliği	F	9	15	7	14	16	61
	%	14,8	24,6	11,5	23,0	26,2	100,0
Matematik	F	10	17	1	9	5	42
	%	23,8	40,5	2,4	21,4	11,9	100,0
Türkçe	F	14	11	4	6	3	38
	%	36,8	28,9	10,5	15,8	7,9	100,0
Fen Bilgisi	F	9	14	2	5	10	40
	%	22,5	35,0	5,0	12,5	25,0	100,0
Okul öncesi	F	10	11	9	7		37
	%	27,0	29,7	24,3	18,9		100,0
Beden Eğitimi	F	8	10	3	4	1	26
	%	30,8	38,5	11,5	15,4	3,8	100,0
Sosyal Bilgiler	F	11	17	6	6	1	41
	%	26,8	41,5	14,6	14,6	2,4	100,0
Toplam	F	71	95	32	51	36	285
	%	24,9	33,3	11,2	17,9	12,6	100,0

Tablo2.2' de de görüldüğü gibi, bu soruya toplam 285 öğretmen adayının %58,11'i “katılmıyorum” ve kesinlikle katılmıyorum “ cevaplarını verirken, %29,15 gibi hiç de göz ardı edilmeyecek bir kısmı “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir. Bölümler arasında bu fikre katılanların başında %49,2 ile sınıf öğretmenliği öğretmen adayları gelmektedir. Bunu sırayla, fen bilgisi, matematik, Türkçe, beden eğitimi, okul öncesi ve sosyal bilgiler öğretmenliği izlemektedir. Bu

sonuçlar, öğretmen adaylarının tarihe bakış açısını tespit etmek bakımından önemlidir. Sosyal Bilgiler Bölümü öğretmen adaylarının %17 ile en son sırada yer alması, öğretmen adaylarında tarih bilincinin daha iyi oluştuğunu göstermektedir.

Tablo2.3. Soru 8:Tarihin günümüz toplum hayatında önemi yoktur

BÖLÜMLER		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin değilim	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam
Sınıf Öğretmenliği	F	31	24	4	1	1	61
	%	50,8	39,3	6,6	1,6	1,6	100,0
Matematik	F	24	16	1	1		42
	%	57,1	38,1	2,4	2,4		100,0
Türkçe	F	25	10	1		2	38
	%	65,8	26,3	2,6		5,3	100,0
Fen Bilgisi	F	15	21	2	2		40
	%	37,5	52,5	5,0	5,0		100,0
Okul öncesi	F	22	14	1			37
	%	59,5	37,8	2,7			100,0
Beden Eğitimi	F	12	11	3			26
	%	46,2	42,3	11,5			100,0
Sosyal Bilgiler	F	29	8	2	1	1	41
	%	70,7	19,5	4,9	2,4	2,4	100,0
Toplam	F	158	104	14	5	4	285
	%	55,4	36,5	4,9	1,8	1,4	100,0

Tablo 2.3’de görüldüğü gibi, bu soruya toplam 285 öğretmen adayının %91,9’u “katılmıyorum” ve kesinlikle katılmıyorum “ cevaplarını verirken, sadece %3’ü “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” cevabını vermiştir. Bu sonuç öğretmen adaylarının tamamına yakınının tarihin günümüz toplum hayatı için gerekli olduğuna inandıklarını göstermektedir. Katılımın bölümler arasındaki dağılımına baktığımızda ise, bu soruya, “katılmıyorum” ve kesinlikle katılmıyorum “ cevaplarıyla ilk sırada %97 ile okul öncesi yer alırken , bunu çok küçük farklarla, matematik, Türkçe, sınıf öğretmenliği, fen bilgisi, sosyal bilgiler ve beden eğitimi izlemektedir. Bu sıralama

matematik öğretmen adaylarının başta, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının sonda yer alması, şaşırtıcıdır. Fakat değerlerin arasındaki farkın küçük olması (örneğin, sosyal bilgilerin %89,12) sonucu değiştirmemektedir.

Tablo 2. 4. Soru 10: Tarih sıkıcı ve monoton bir derstir

BÖLÜMLER		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin değilim	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam
Sınıf Öğretmenliği	F	6	20	12	18	5	61
	%	9,8	32,8	19,7	29,5	8,2	100,0
Matematik	F	8	15	5	13	1	42
	%	19,0	35,7	11,9	31,0	2,4	100,0
Türkçe	F	12	13	7	5	1	38
	%	31,6	34,2	18,4	13,2	2,6	100,0
Fen Bilgisi	F	10	11	2	12	5	40
	%	25,0	27,5	5,0	30,0	12,5	100,0
Okul öncesi	F	14	13	4	5	1	37
	%	37	35,1	10,8	13,5	2,7	100,0
Beden Eğitimi	F	11	9	2	4		26
	%	42,3	34,6	7,7	15,4		100,0
Sosyal Bilgiler	F	13	16	7	5		41
	%	31,7	39,0	17,1	12,2		100,0
Toplam	F	74	97	39	62	13	285
	%	26,0	34,0	13,7	21,8	4,6	100,0

Tablo 2.4'e bakıldığında, bu soruya toplam 285 öğretmen adayının %25,14'ü "katılıyorum" ve kesinlikle katılıyorum " cevaplarını verirken, sadece %60'ı "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" cevabını vermiştir. Bu sonuç öğrencilerin yarıdan fazlasının, tarihi sıkıcı ve monoton bir ders bulmadıklarını göstermektedir. Katılımın bölümler arasındaki dağılımına baktığımızda ise, bu soruya, "katılıyorum" ve kesinlikle katılıyorum " cevaplarıyla ilk sırada %42,5 ile fen bilgisi yer alırken, bunu %37,5 ile sınıf öğretmenliği, % 33,4 ile matematik izlemekte, diğer bölümler ise %15 ve civarında bir katılım göstermektedir. Sıralamada sosyal bilgiler öğretmen adayları,

% 12,2 ile sonda yer almaktadır. Sayısal ağırlıklı bölümlerin tarihi daha sıkıcı ve monoton bir ders olarak gördükleri ortaya çıkan bir başka sonuçtur.

Tablo 2.5. Soru 11: Ders kitapları dışında tarihle ilgili eserler okumam

BÖLÜMLER		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin değilim	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam
Sınıf Öğretmenliği	F	11	18	2	19	11	61
	%	18,0	29,5	3,3	31,1	18,0	100,0
Matematik	F	8	10	2	14	8	42
	%	19,0	23,8		33,3	19,0	100,0
Türkçe	F	3	18	1	14	2	38
	%	7,9	47,4	2,6	36,8	5,3	100,0
Fen Bilgisi	F	6	10	2	16	6	40
	%	15,0	25,0	5,0	40,0	15,0	100,0
Okul öncesi	F	4	15	1	11	6	37
	%	10,8	40,5	2,7	29,7	16,2	100,0
Beden Eğitimi	F	5	15		5	1	26
	%	19,2	57,7		19,2	3,8	100,0
Sosyal Bilgiler	F	10	13	4	10	4	41
	%	24,4	31,7	9,8	24,4	9,8	100,0
Toplam	F	47	99	12	89	38	285
	%	16,5	34,7	4,2	31,2	13,3	100,0

Tablo 2.5 incelendiğinde, bu soruya toplam 285 öğretmen adayının %51,2'si "katılmıyorum" ve kesinlikle katılmıyorum "cevabını vermiş, %44,5'i ise "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" cevabını işaretlemiştir. Bu sonuç, öğrencilerin yarısının, ders kitapları dışında tarihi eserleri okuduğunu, diğer yarısının ise tercih etmedikleri sonucunu ortaya koymaktadır. Katılımın bölümler arasındaki dağılımına baktığımızda, bu soruya, "katılıyorum" ve kesinlikle katılıyorum "cevaplarıyla ilk sırada, %55 ile fen bilgisi yer alırken, bunu %52,3 ile matematik,%49,1 ile sınıf öğretmenliği, %45,9 ile okul öncesi, %42'1 ile Türkçe, %34,2 ile sosyal bilgiler ve %23 ile beden eğitimi bölümü öğretmen adayları izlemektedir.

Sonuç olarak, sayısal ağırlıklı bölüm öğretmen adaylarının ortalama %50'sinin ders dışında tarih kitabı okumayı tercih etmediği anlaşılmakta olup, genel değerlendirmeye paralel bir sonuç göstermektedir. Bununla birlikte, sosyal bilgiler öğretmen adaylarından %34,2 gibi önemli sayılabilecek bir bölümünün ders kitapları dışında tarih kitabı okumaması düşündürücüdür.

Tablo 2.6. Soru 14: Kültürlü bir insan olmak için tarih bilmek gerekmez

BÖLÜMLER		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin değilim	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam
Sınıf Öğretmenliği	F	31	20	7	3		61
	%	50,8	32,8	11,5	4,9		100,0
Matematik	F	17	18	5	2		42
	%	40,5	42,9	11,9	4,8		100,0
Türkçe	F	20	15	2	1		38
	%	52,6	39,5	5,3	2,6		100,0
Fen Bilgisi	F	15	14	7	4		40
	%	37,5	35,0	17,5	10,0		100,0
Okul öncesi	F	22	12		3		37
	%	59,5	32,4		8,1		100,0
Beden Eğitimi	F	10	10	2	4		26
	%	38,5	38,5	7,7	15,4		100,0
Sosyal Bilgiler	F	27	9	1	3	1	41
	%	65,9	22,0	2,4	7,3	2,4	100,0
Toplam	F	142	98	24	20	1	285
	%	49,8	34,4	8,4	7,0	,4	100,0

Tablo 2.6 'da görüldüğü gibi, tutum ölçeğinin 14. sorusuna tüm öğretmen adaylarının %84,2'si "katılmıyorum" ve kesinlikle katılmıyorum " cevabını vermiş, %7'si ise "katılıyorum" ve "kesinlikle katılıyorum" cevabını işaretlemiştir. Bu veriler, önemli çoğunluğun, tarihin, kültürlü bir insan olmak için gerekli olduğuna inandıklarını göstermektedir. Katılımın bölümler arasındaki dağılımına baktığımızda, bu soruya, "katılmıyorum" ve kesinlikle katılmıyorum " cevaplarıyla ilk sırada, %92,1 ile Türkçe yer alırken , bunu %91,9 ile okul öncesi, %87,9 ile sosyal bilgiler, %83,6 ile sınıf

öğretmenliği %83,4 ile matematik %77 ile beden eğitimi, %72,5 ile fen bilgisi bölümü öğretmen adayları izlemektedir.

Sonuç olarak, sıralamanın başında yer alması beklenen, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının, yine ortalarda yer alması dikkati çekmektedir. Sayısal ağırlıklı bölüm öğretmen adaylarının ortalama değerleri ise birbirine yakın olup, tutum dereceleri de diğer sorulara verilen cevaplarla benzerlik göstermektedir.

Tablo 2.7 Soru 15: Tarih dersine çalışmak hoşuma gider

BÖLÜMLER		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin değilim	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam
Sınıf Öğretmenliği	F	12	16	14	15	4	61
	%	19,7	26,2	23,0	24,6	6,6	100,0
Matematik	F	7	11	11	10	3	42
	%	16,7	26,2	26,2	23,8	7,1	100,0
Türkçe	F	2	5	8	20	3	38
	%	5,3	13,2	21,1	52,6	7,9	100,0
Fen Bilgisi	F	5	9	8	13	5	40
	%	12,5	22,5	20,0	32,5	12,5	100,0
Okul öncesi	F	3	5	4	18	7	37
	%	8,1	13,5	10,8	48,6	18,9	100,0
Beden Eğitimi	F	2	3	2	11	8	26
	%	7,7	11,5	7,7	42,3	30,8	100,0
Sosyal Bilgiler	F	2	4	8	21	6	41
	%	4,9	9,8	19,5	51,2	14,6	100,0
Toplam	F	33	53	55	108	36	285
	%	11,6	18,6	19,3	37,9	12,6	100,0

Tablo 2.7 incelendiğinde, “Tarih dersine çalışmak hoşuma gider” sorusuna tüm bölüm öğretmen adaylarının %50,5’si “katılıyorum” ve kesinlikle katılıyorum “ cevabını vermiş, %30,2’si ise “katılmıyorum” ve “kesinlikle katılmıyorum” cevabını işaretlemiştir. Bu veriler, öğretmen adaylarının sadece yarısının, tarih çalışmakta hoşlandığını göstermektedir. Katılımın bölümler arasındaki dağılımına bakıldığında, bu

soruya, “katılıyorum” ve kesinlikle katılıyorum “ cevaplarıyla ilk sırada, %73,1 ile beden eğitimi yer alırken, bunu %67,5 ile okul öncesi, , %65,8 ile sosyal bilgiler ,%60,5 ile Türk dili, %45 ile fen bilgisi,%31,2 ile sınıf öğretmenliği, %30,9 ile matematik bölümü öğretmen adayları izlemektedir.

Sonuç olarak, bölümlerin sıralaması bir önceki soru ile aynıdır. Ancak sayısal bölümlerin verilerine baktığımızda tarih dersine çalışmak konusunda olumsuz bir tutum göstermektedirler. Sıralamanın başında yer alması beklenen, sosyal bilgiler öğretmen adayları, yine ortalarda yer almakta olup, tarih, doğrudan kendi bölümleriyle ilgili bir alan olduğu halde çalışmayı orta düzeyde sevdiğini anlaşılmaktadır.

Tablo 2.8 Soru 17:Düzyime uygun bir tarih yayını(dergi) okurum

BÖLÜMLER		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin değilim	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam
Sınıf Öğretmenliği	F	12	29	5	13	2	61
	%	19,7	47,5	8,2	21,3	3,3	100,0
Matematik	F	12	13	5	12		42
	%	28,6	31,0	11,9	28,6		100,0
Türkçe	F	3	22	1	10	2	38
	%	7,9	57,9	2,6	26,3	5,3	100,0
Fen Bilgisi	F	5	16	3	11	5	40
	%	12,5	40,0	7,5	27,5	12,5	100,0
Okul öncesi	F	8	7	5	16	1	37
	%	21,6	18,9	13,5	43,2	2,7	100,0
Beden Eğitimi	F	1	11	6	7	1	26
	%	3,8	42,3	23,1	26,9	3,8	100,0
Sosyal Bilgiler	F	13	16	5	5	2	41
	%	31,7	39,0	12,2	12,2	4,9	100,0
Toplam	F	54	114	30	74	13	285
	%	18,9	40,0	10,5	26,0	4,6	100,0

Tablo 2.8 incelendiğinde, tutum ölçeğinin 17. sorusuna tüm bölüm öğretmen adaylarının %30,6’sı “katılıyorum” ve kesinlikle katılıyorum “ cevabını vermiş,

%58,9'u ise "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" cevabını işaretlemiştir. Bu veriler, öğretmen adaylarının yarıdan daha az bir kısmının bir tarih yayını okuduğunu göstermektedir. Katılımın bölümler arasındaki dağılımına baktığımızda, bu soruya, "katılıyorum" ve kesinlikle katılıyorum " cevaplarıyla ilk sırada, %45,9 ile okul öncesi yer alırken, %40 ile fen bilgisi, 31'6 ile Türk dili, %30,7 ile beden eğitimi, %28, 6 ile matematik, %24,6 ile sınıf öğretmenliği, %17,18 ile sosyal bilgiler bölümü öğretmen adayları izlemektedir. Sonuç olarak, bölümlerin sıralamasında en çarpıcı sonuç, sosyal bilgiler öğretmen adaylarının en sonda yer almasıdır.

Tablo 2.9. Soru 20 :Modern toplumda tarihin önemli bir yeri vardır

BÖLÜMLER		Kesinlikle katılmıyorum	Katılmıyorum	Emin değilim	Katılıyorum	Kesinlikle katılıyorum	Toplam
Sınıf Öğretmenliği	F	2		2	25	32	61
	%	3,3		3,3	41,0	52,5	100,0
Matematik	F	3	1	1	19	18	42
	%	7,1	2,4	2,4	45,2	42,9	100,0
Türkçe	F	1			8	29	38
	%	2,6			21,1	76,3	100,0
Fen Bilgisi	F	3		3	18	16	40
	%	7,5		7,5	45,0	40,0	100,0
Okul öncesi	F	2			12	23	37
	%	5,4			32,4	62,2	100,0
Beden Eğitimi	F	1			6	19	26
	%	3,8			23,1	73,1	100,0
Sosyal Bilgiler	F		2	1	8	30	41
	%		4,	2,4	19,5	73,2	100,0
Toplam	F	12	3	7	96	167	285
	%	4,2	1,1	2,5	33,7	58,6	100,0

Tablo 2.9 incelendiğinde, %93,3 ile tüm bölüm öğretmen adaylarının tamamına yakını, modern toplumda tarihin önemli bir yeri olduğu fikrini kabul etmektedirler.

Katılımın bölümler arasındaki dağılımına baktığımızda, her bölüm öğretmen adayları genel ortalamaya paralel bir şekilde, % 85 ile %95 civarında bir katılım göstermektedir.

Bölüm öğretmen adaylarının sorulara katılım derecelerini genel olarak değerlendirdiğimizde ortaya şu sonuçlar çıkmaktadır:

1. Öğretmen adaylarının %75,6' sı tarihi ilginç buluyor.
2. Öğretmen adaylarının %91,9 'u tarihin günümüz toplum hayatı için önemli olduğunu kabul ediyor.
3. Öğretmen adaylarının %85' i kültürlü bir insan olmak için tarih okumanın gerekliliğine inanıyor.
4. Öğretmen adaylarının %25'i tarihi sıkıcı ve monoton buluyor.
5. Öğretmen adaylarının %30'u tarih çalışmayı sevmiyor.
6. Öğretmen adaylarının n % 30'u düzeyine uygun bir tarih yayını okumuyor.
7. Öğretmen adaylarının %29'15'i tarihte yaratıcılık olmadığı görüşünde ve bütün yapılan şeyin isim, tarih vs. ezberlemek olduğunu düşünüyor.
8. Sosyal Bilgiler Öğretmenliği bölümünde okuyan öğretmen adaylarının tutumlarının daha yüksek olması beklenirken diğer bölümlerle aralarında anlamlı bir farklılığın olmaması dikkat çekicidir. Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının bu tutumu, üniversite sınavlarına girerken sosyal bilimler ve tarih, ilgi alanları olduğu ve sevdikleri için değil de bir meslek edinme kaygısıyla bu bölümü tercih ettikleri olasılığını düşündürmektedir.

Bu saptamaya göre, öğretmen adaylarının önemli bir çoğunluğu tarihin insan ve toplum hayatı için gerekliliğini kabul etmektedir ve tarihin öneminin farkındadırlar. Bu tespitten tarihe yönelik olumlu bir tutum içinde oldukları sonucu çıkarılabilir. Ancak % 25'lik dilimin içine giren önemli bir kısmı tarihi sıkıcı ve monoton bulurken, % 30 civarında bir grup da, tarih çalışmayı sevmemekte, düzeyine uygun bir tarih yayını okumamakta, bu alana ilişkin okutulan derslerin de isim, tarih vs. ezberlemekten ibaret olduğunu düşünmektedir.

6. Öneriler

Çalışmaya dayalı olarak, birey ve toplum dinamiği için kaçınılmaz bir öğrenme alanı olan tarih bilimi çatısı altında okutulan derslere ve bu alana ilginin daha da yoğunlaşması için şunları önerebiliriz ;

1. Tarihi öğrenci için sevilen, ilgilenilen bir ders ve bilim haline getirebilmek için tarih öğretiminde kanıtların kullanılması, öğrencilerin tarihsel gerçeği keşfetmesini ve öğrenmenin daha etkili olmasını sağlayabilir. (Safran ve Köksal,1998). Okul dışı tarih öğretiminin öğrenciye tarih dersiyle hedeflenen bilgi ve becerileri kazandırmadaki rolü dikkate alınarak, tarihsel çevre ve kaynak kişilerin sağladığı ilk elden yazılı olmayan kanıtlarla öğrenci karşı karşıya getirilebilir. Bu şekilde öğrencilerin gözlem, değerlendirme, sınıflama, dinleme becerileri geliştiği gibi kavramlar bilgisi de gelişecek kanıtları değerlendirmeyi öğrenecek ve değişim ve sürekliliği algılayacaktır. Böylece tarih daha da ilgisini çekecektir. (Safran ve Ata, 1998).
2. Tarih öğretiminde istenilen sonucun alınabilmesi için ilk öğretimden üniversiteye kadar her öğretim basamağında okutulan tarih dersi programlarının birbirleriyle bağlantılı olması ve bir matematik, bir fizik programı gibi her tarih programının da kendinden önceki bir tarih programının devamını, bir sonraki programın da alt yapısını oluşturacak şekilde düzenlenmelidir (Köksal, 1997).
3. Öğrencilerin tarih dersine ilişkin tutumlarını etkileyen faktörlerden birisi de öğrenme stratejileridir. İlköğretimden başlayarak, öğretimin her düzeyinde diğer derslerde olduğu gibi tarih derslerinde de konunun gerektirdiği öğrenme stratejilerinin öğretime yer verilmelidir. Çünkü iyi bir öğretim öğrencilere nasıl öğreneceklerinin nasıl anımsayacaklarını, nasıl düşüneceklerini güdülenmelerinin nasıl sağlayacaklarını öğretmeyi içerir (Subaşı,2000).
4. Tarih öğretiminde temel hedef, olguları ezberlemekten çok, beceriler kazandırma olmalıdır. Öğrencilerin tarih disiplininin ana özelliklerini fark edebilmelerinde sınıf ortamı, öğretmenini bilgiyi veren olarak gösterildiği ortamdaki çok, öğrencileri için aktif öğrenme çevresi olmalıdır (Vella, 2001).

5. Tarih derslerinde öğrencilerin öğrenime aktif düzeyde katılımını sağlayacak uygulamalara yer verilmeli, tartışma, münazara gibi yöntem ve faaliyetlerden yararlanılmalıdır.
6. İyi bir tarih bilincine sahip olan bireylerin toplumsal olaylar ve sorunlar karşısında ne derece duyarlı ve çözüm üretmeye dönük bir yaklaşım içinde olacağı düşünülecek olursa, öğretmen adaylarının da bu bilinci öğrencilerine kazandırması gereken bir ilke olarak algılanması gerektiği düşüncesi, eğitim fakültelerinde de tarih eğitiminin önemini bir kez daha ortaya koymaktadır. Bu amaçla tarihle ilgili dersler, bölümle ilgili derslerin dışında, zorunlu “servis dersleri” düzeyinden çıkarılıp birey, mesleki formasyon ve toplumsal bir gereklilik için gerekli ders düzeyine getirilmeli, derslerin hedeflerinden öğrenci haberdar edilmelidir.
7. Dünyanın çeşitli üniversitelerinde tarih öğretiminde uygulanan son yöntemlere bakıldığında, sayıca fazla öğrenci grubuna verilen pasif bir nitelik taşıyan takrir dersleri/konferans yerine, küçük gruplarla çalışma, tartışmalı seminer veya bireysel ilişkilerin getirildiği gözlenmektedir. Bir kitabın belki de daha iyi sağlayabileceği bilginin takrir yöntemi ile aktarılması ve öğrencinin de sadece sınavı başarmak için bunu geçici bir süre için öğrenmesi yönteminden vazgeçilmelidir. Derslerden sağlanacak bilginin kitaplardan elde edilecek bilgiden farklı olmasına dikkat edilmelidir. (Özbaran, 1992). Öğrenci ders geçmek için tek bir kitabın bağımlısı olmaktan ve geçmek için ezberlemekten kurtarılmalıdır.
8. Elton’a göre, takrir yönteminde iki şey yapılabilir. Önce kitapta bulunmayan yeni bilgiler aktarılmalıdır. Daha da önemlisi ders, tarihin sorunlarıyla güreşen, başka bir zihnin canlı itici gücünü sağlamalıdır. Diğer bir deyişle öğretici, yeni hatta orijinal olmalıdır. Dersin canlılığı, çekiciliği, heyecanı, dersin içeriğinden gelmelidir. Bunu sağlayacak olan yeni fikirler, yeni yorumlar ve kıyaslamalardır. Elton, dersin içine zaman zaman girebilecek nükte ve heyecanın öğrenciyi dinlendireceğini ve gerçek mesajın iletilmesine yardımcı olacağına dikkat çekmektedir (Özbaran, 1992).
9. Tarih dersleri doğrudan o dersin uzmanı tarafından okutulmalıdır. Öğretim elemanı yetersizliğinden kaynaklanan ve derslere bu branşın uzmanı olmayan hatta orta

öğretimden gelen öğretmenlerin girmesi, öğrencileri bu dersten uzaklaştıracağı gibi, tarih eğitiminin hedeflerine ulaşılmasında da güçlükler yaratacaktır.

10. Tarih müfredat programları kısır döngülükten çıkarılmalı ve öğrencilerin akılcı düşünüş biçimi, düşünme, düşündürme, sorgulama, karşılaştırma, keşfetme ve bunun sonucunda üretme becerilerini geliştirmeye yönelik olmalıdır (Güler,2005).

Kaynaklar

- Güler, İ.(2005), *Tarihin Toplumdaki İşlevi ve Öğretimi*, İstanbul, 2005.
- Köksal, H.(1997), *İlkokul Öğretmenlerinin Tarih Konularının İşlenişinde Duyuşsal Giriş Özelliklerine İlişkin Tutumları*,(Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara.
- Nichol, J.(1991), *Tarih Öğretimi*, (Yayına hazırlayan; Mustafa Safran), Londra .
- Özbaran, S. (1992), *Tarih ve Öğretimi*, Cem Yayınevi, İzmir.
- Safran, M.(1993), “Değişik Öğrenim Basamaklarında Tarih Dersine İlişkin Tutumlar Üzerine Bir Araştırma”, *Eğitim i Dergisi*, 4, Ankara, 35-40.
- Safran, M.- Köksal, H.(1998),“Tarih Öğretiminde Yazılı Kanıtların Kullanılması”, *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18/1, Ankara, 71-86.
- Safran, M. (1994),“Tarih Öğretimi ve Çağdaş Müfredat Teorileri” XII. Türk Tarih Kongresi 1993, *Bulleten*, 220, Ankara.
- Safran, M.- Ata, B. (1998), “Okul Dışı Tarih Öğretimi”, Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18/1, Ankara, 87-94.
- Subaşı, Güzin(2000), “ Etkili Öğrenme: Öğretme Stratejileri”, *Milli Eğitim Dergisi*, 146, Ankara, 32-36.
- Vella, Y.(2001),“Yaratıcı Tarih Öğretimi” *Milli Eğitim Dergisi* ,(Çev.Bahri Ata),150/3, Ankara,3-5.
- Tekeli, İ.(2002), *Yaratıcı ve Çağdaş bir Tarih Eğitimi için İlköğretimde ve Liselerde Tarih Eğitiminin Yeniden Yapılandırılması için Kavramsal bir Çerçeve*, İstanbul.
- Tosh, J.(1984), *Tarihin Peşinde*,(Çev. Özden Arıkan), İstanbul.

